

**Bandningens namn: Lökodling på Åland**

**Bandningens längd: 00:44:39**

**Förklaringar till tecknen:**

[?] = Ordets stavning är inte säker men betydelsen är ditåt. Ordets bandningstid är markerad i texten t.ex. [ord? 00:15:44]

[??] = Man kunde inte höra vad ordet var, och därför är ordet osäkert eller man kunde inte alls skriva upp det. Ordets bandningstid är markerad i texten t.ex. [?? 00:15:44]

[**tekstiä**] = Ljud eller otranskriberade ställen är markerade inom hakparentes, t.ex. [skrattar] eller [intervjun bryts för en stund eftersom den intervjuade personen svarar på telefon]

-----

[bandningen börjar]

Intervjuare 1 [00:00:01]: Vi är nu här på Marcusas gård i Ingeby på Åland och med mig har jag två åländska lökodlare, Erik Ekström och Jon Eriksson. Och sen har vi rådgivare Dennis Grönros och Anna-Kajsa Jakonen från Naturresursinstitutet Luke som håller på med trädgårdsstatistik. Välkomna allihopa.

Talare ? [00:00:30]: Tack.

Intervjuare 1 [00:00:32]: Kan du nu Anna-Kajsa berätta lite om ditt jobb på Luke?

Talare 1 [00:00:38]: Tack Nina. Jag arbetar med trädgårdsstatistik och varje år skickar intervjuerna eller blanketter till alla odlare. Vi hoppas att alla svarar och jag tycker att ni alla har svarat jättebra. Därför att Finlands trädgårdsstatistik är jättebra jämt för många andra länder. Och trädgården är mycket viktig här på Åland, ni vet jättebra det. Först och främst är det kinakål och lök naturligtvis. Och andra, också frukter, men vi nu diskuterar bara grönsaker. Och vad borde jag mer säga? Areal är mycket... Små här på Åland men skörden är jättestor. Åland är mycket viktig för Finlands trädgård och grönsaker.

Intervjuare 1 [00:01:36]: Ja, tack Anna-Kajsa. Jag heter alltså Nina Sevelius och jag jobbar på Svenska Lantbrukssällskapens förbund som utvecklingschef för trädgårdsproduktion. Jag jobbar egentligen med tre huvudsakliga sysslor. Den ena är att jag jobbar med utvecklingen av ProAgrias trädgårdsrådgivning. Sen jobbar jag med AgriHub, alltså allmän trädgårdsrådgivning. Och sen jobbar vi en del med rådgivning för svenskspråkiga odlare i Nyland och Åboland. Dessutom är en av huvuduppgifterna som jag har, att jobba med en hel del projekt, en samarbetspartner mellan Luke och odlarna. Det är ungefär lite om mig nu här. Men kan du Dennis berätta lite om ditt jobb som rådgivare här på Åland och på fastlandet också?

Talare 2 [00:02:29]: Jag jobbar som specialodlingsrådgivare. Främst jobbar jag med grönsaker, lök, sallad, kol och även potatis. Jag räknar potatis med som är specialodling fast inte i trädgården. I statistiksammanhang hör det till trädgården, men ordningsmässigt är lök och potatis väldigt nära varandra. Jag jobbar främst direkt med odlarna, men även med Ålands trädgårdshall här på Åland. I fastlandet jobbar jag främst i kustregionen, både på svenska och finska, i nära samarbete med Wihannes Lighty Locks. Och potatisodlare mera norrövare också. Så löken är en [kär? 00:03:19] gröda som jag försöker lära mig bättre och bättre hela tiden.

Intervjuare 1 [00:03:22]: Okej, tack Dennis. Och sen har vi Erik här. Berätta lite om ditt företag och vad ni håller på med.

Talare 3 [00:03:29]: Jag heter Erik Ekström och jag driver vår familjegård tillsammans med min fru och min syster. Och där har vi bland annat lökodling men även potatis till livsmedelsindustrin. Och så har vi en liten sinproduktion på gården. Och så foder till den så att säga.

Intervjuare 1 [00:03:53]: Ja, tack Erik. Och så har vi John här. Hur är det med ditt företag? Berätta lite om det.

Talare 4 [00:03:58]: Yes, jag odlar också industrimål, potatis och dök i huvudsak. De stora grödorna och sen är det spannmål och vall i växtföljde. Och jag bor hemma på familjegården tillsammans med familjen och driver det då. Upp till hammaren och sen har jag tagit över min farbrors gård som lämpar sig väl för specialodling.

Intervjuare 1 [00:04:27]: Ja, tack John. Sen undrar jag lite här efter den här podcasten som främst ska handla om lök. Om du berättar lite, varför har ni börjat odla lök? Har ni alltid odlat lök? Har det alltid odlats lök där på er gård? Eller varför är det just lök ni odlar som en av era huvudgrödor? Kan du Erik fast börja?

Talare 3 [00:04:49]: Ja, vi börjar ju för lönsamhetens skull. Det är ju bra lönsamhet i lökodling. Det är ju första en orsak. Och sen är det ju det att... Det fanns ju maskiner och en del grundkunskap i och med att mina föräldrar också hade odlat lök tidigare. Så det är ju den andra orsaken. I dagsläget har vi ju tillgång till bevattning. Det är ju något som har kommit de senaste åren. Det har ju ökat möjligheterna ytterligare för att hålla på med den typen av specialodling.

Intervjuare 1 [00:05:28]: Ja, tack, och hur är det med dig John?

Talare 4 [00:05:31]: Jo, vi odlade egentligen inte, det odlades inte lök hemma på gården när jag började utan det var någonting som jag började med lite på grund av mina föräldrar hade ett integrerat maskinsamarbete vad gällde potatis och hästhö, och han Robert odlade lök och vi jobbade mycket tillsammans på somrarna, så därifrån kom väl från början idén lökodling. Och sen även för vår del att det passar bra och bevattning fanns sedan tidigare som mina föräldrar har byggt upp för potatisodlingen. Så det passar in bra också. Och även såg att det fanns lönsamhet i det.

Intervjuare 1 [00:06:16]: Ja, kan du lite ännu berätta om det där... Ni odlar andra saker också än lök. Hur passar den där lökodlingen in där i ert företag? Är det något speciellt som gör att den passar speciellt bra?

Talare 3 [00:06:35]: Ja, vad ska vi säga om det? Du måste ju försöka göra det som är lönsamt. Och så börjar du liksom... Ja, börjar du med det då så får du det att fungera helt enkelt. Jag menar, ska du börja odla en sak för att en annan sak ska fungera så det vet jag väl inte. Någon kan väl det vara en bra grej förstås men det är främst lönsamheten i det som gör att man håller på med det då.

Talare 4 [00:07:13]: Ja, och sen också att det finns möjligheter också till odling på grund av ÅTH som kan ta emot ganska stora volymer.

Talare 2 [00:07:24]: Ja, här [?? 00:07:25] just att det som gör varför stor lökodling finns på Åland är ju traditionen att det finns en kunskap, ett bas att hämta ur. Plus att det finns en marknad. Tillgång till marknaden som sker via ÅTH, det är ju tillgången till marknaden så det finns en möjlighet att börja helt på ett annat sätt. [växfallsmässigt? 00:07:44] så, lök och potatis funkar med maskinerna. Det är liknande maskiner så det är inte så stor investering om man har potatis sen tidigare att börja med lökodling. Det finns en viss synergieffekt i det hela. Däremot utmaningen är ju växtföljderna, att få dem att fungera. Där har vi jobbat på ganska mycket på senare åren som ni hör. Båda två odlorna har ju ganska mycket annat i som de håller på också förutom lök och det är ju en grundförutsättning för att få växtföljden att fungera.

Intervjuare 1 [00:08:17]: Ja, sen funderar jag ändå lite på bakgrundsfaktorer. Har ni liksom någon odlingsutbildning eller någon arbetserfarenhet från andra branscher som ni tycker är passliga? Eller är det så att ni alltid har jobbat med odling?

Talare 4 [00:08:35]: Jag har jobbat som verkstadsarbetare. Jag gick yrkesgymnasium och varit verkstad och produktionsteknik på inriktningen.

Intervjuare 1 [00:08:47]: Det kanske delvis varit till nytta också.

Talare 4 [00:08:49]: Det är väldigt stor nytta.

Intervjuare 1 [00:08:51]: Jag kan tänka mig det.

Talare 4 [00:08:52]: Det jobbar jag lite som också innan jag började hemma på gården.

Intervjuare 1 [00:08:57]: Just det. Men det är säkert just om det ska göras någonting så har man...

Talare 4 [00:09:03]: Som lantbrukare kan man ju ha möjligheten att välja ganska många olika inriktningar. Alltså vad gäller ekonomi, traktorkörning, verkstadsarbeten. Så då, lite vilken spår man väljer. Jag sköter mycket service i verkstaden, vintertid mycket.

Intervjuare 1 [00:09:20]: Ja. Hur är det med Erik?

Talare 3 [00:09:24]: Jag har studerat fyra år till agrolog, yrkeshögskolan i Åre. Därifrån fick man väldigt goda grundkunskaper i odling. Det gör att man känner sig väldigt bekväm. Man förstår hur växterna fungerar och sådär.

Intervjuare 1 [00:09:46]: Just det.

Talare 2 [00:09:46]: Sen går det att tillägga att lökodlarna på Åland gör mycket studieresor, konferensresor, det uppdateras hela tiden kunskapen. Jon, du som är verkstadsman, du går ju jättemycket kurser och Erik också, eller alla lökodlar går kurser och uppdaterar sin kunskap årligen. För lökodlingen idag är inte samma sak som den var för fem år sedan. Om fem år så kommer vi ta en helt annan kunskap igen som vi utvecklar hela tiden. Att bara förlita sig på gammal kunskap fungerar inte. Vi måste hela tiden utveckla. Odlingen kräver. Förhållandena ändras. Växt[skyddet? 00:10:28] ändras. Allting ändras och det kräver hela tiden uppdatering. Här kommer allt från traditionerna och även den vetgirigheten och även ö-samhället i Åland. Man måste alltid söka information utifrån och vara beredd att söka sig bortåt. Så det är en nyckel till varför det fungerar, för det är vetgiriga och intresserade odlare.

Intervjuare 1 [00:10:49]: Just det, och här som en lite följdfråga på det här så, vem är det här på Åland som ordnar sån här utbildning för lökodlare?

Talare 3 [00:10:56]: Det är ÅTH.

Intervjuare 1 [00:10:58]: Ja, det var lite det jag tänkte att det är så. Bra. Sen har jag en fråga. Är det så att om jag nu förstår det rätt, ni är båda ganska unga och ni har tagit över gården. De har liksom tagit över enligt generationsväxling. Hur tycker ni att det fungerar? Eller jag antar i alla fall att det är via generationsväxling.

Talare 3 [00:11:16]: Ja, för oss fungerar det väl. Det gick det ju bra. Vi var ju överens hela vägen. Men visst, det är ju en process så att säga. Att få det färdigt så att säga.

Intervjuare 1 [00:11:30]: Fick ni hjälp från hushållningssällskapet eller någonstans ifrån med den här generationsväxlingen?

Talare 3 [00:11:34]: Jo, vi hade ju hjälp via de som gjorde de här grundkalkylerna för att få startstöd och sådär. Det fungerar ju nog bra. Men det tar ju några år. Det gör det ju.

Intervjuare 1 [00:11:52]: Hur är det med dig, Jon?

Talare 4 [00:11:53]: Jag ska säga ganska samma. Jag har gjort en generationsväxling just när jag tog över min farbrors gård. Hemgården fortfarande arrenderar jag och min bror fortfarande. Men som sagt, jag tycker det är en stor process, precis som Erik säger. Men vad gäller arbete och skillnaden före och efter är inte jättestor. Allting snurrar ju på som vanligt men man har kanske ett annat ansvar. Men odling och sånt ändras inte på grund av att man tar över gården.

Intervjuare 1 [00:12:30]: Nej, så är det säkert. Bra, men om vi går lite över till själva odlingen. Så jag tänkte att ni skulle börja med att berätta lite om lökodlingsåret. Hur går det till från början på året till slutet på året? Vad händer på era gårdar?

Talare ? [00:12:44]: Ja. Först hade vi planeringar ihop med Dennis.

Intervjuare 1 [00:12:53]: Så ni använder en rådgivare vid planeringskedet båda två.

Talare 3 [00:12:57]: Och det gör man ju nästan så börjar man ju nu fundera på var ska vi ha lök nästa år.

Talare 2 [00:13:02]: Men jag tycker det har vi gjort tidigare redan. Det är ju precisering, men växtföljden är fast sen tidigare.

Talare 4 [00:13:09]: Växtföljden är fast även med gödsel och andra planeringar som går på hösten.

Talare 2 [00:13:17]: Man förbereder egentligen redan nästa år med grödan före. Vad man gör växtskyddsmässigt och bearbetningsmässigt så görs det redan nu [?? 00:13:25] tankarna. Till följande år.

Intervjuare 1 [00:13:28]: Och sen när de har planerat så, vad händer sen efter det?

Talare 4 [00:13:32]: Sen är det väl traditionellt som de flesta jordbruk har, att så och plöja beroende på jordart och lite.

Talare 3 [00:13:40]: Om man gör det på hösten eller om man gör det på våren.

Talare 4 [00:13:43]: Exakt.

Talare 3 [00:13:43]: Ja.

Talare 4 [00:13:43]: Så det liknar väl mycket annat.

Talare 3 [00:13:46]: Ja.

Talare 4 [00:13:46]: Dock lite med mera specialmaskiner om man har sten och sådana saker som man använder sig av stenädlningsfräs eller stenströmläggning. Det är ju ganska vanligt på Åland.

Talare 3 [00:13:56]: Ja.

Intervjuare 1 [00:13:58]: Och sedan efter det så sätter ni antar jag löken?

Talare 4 [00:14:03]: Eller sår.

Intervjuare 1 [00:14:03]: Eller sår, ja. Ni gör både och nu?

Talare 4 [00:14:06]: Ja, båda två.

Talare 3 [00:14:10]: Ja.

Intervjuare 1 [00:14:10]: Vad är det för skillnad på om man sätter eller sår löken? Kan ni i sådär korthet berätta? För er som odlare.

Talare 3 [00:14:15]: Man ska ha starkare nerver om man sår.

Intervjuare 1 [00:14:18]: Okej.

Talare 4 [00:14:19]: Men det är skönt precis under den tidpunkten för sättlökarna... det är ju... runt tusen kilo per hektar som du manuellt lyfter i säckar i [?? 00:14:32]. Det tär på lite, och fröpåsarna är ju bara några hundra gram. Men sen kommer utmaningen med fröodlingen.

Talare 2 [00:14:42]: Det här kan vara just mellan sättlök och frölök. Vi är på gränsen till var vi kan odla frölök i Finland. Vi är riktigt på gränsen på frölök. Med väl planerad planering och tanke hur man gör och bearbetning på rätt sätt som fungerar för frölök, men det kräver mera nerver framförallt för ett frö är ett litet millimeter stort frö som ska bli en stor lök. Ofta blir löken nästan större än från sätt, och sättlöken är ju ändå 14 till 21 millimeter stor lök som man ser var man sätter. Med frö ska man ha god tro och starka nerver.

Intervjuare 1 [00:15:20]: Kan du Dennis eller någon av er andra berätta hur stor del av andelen på Åland är frölök och hur stor andel är ungefär sättlök?

Talare 3 [00:15:28]: Ungefär 10 procent frölök.



Intervjuare 1 [00:15:31]: Ja, just det. Bra, men sen efter det då, vad är det ungefär som är de viktigaste under sommarsäsongen? Förrän ni skördar, vad är de viktigaste arbetsuppgifterna?

Talare 3 [00:15:43]: Växtskydd och bevattning, skulle jag väl svara direkt såhär.

Intervjuare 1 [00:15:48]: Det är så att hundra procent av lökodlingen är bevattnad och säker på Åland?

Talare 4 [00:15:54]: Inte riktigt ännu heller.

Talare 2 [00:15:58]: Det är större delar av volymen än arealen. Men där börjar nog vara 90 procent är bevattnat. Det är krasst taget kan vi säga att Darwin sköter om att obevattnad lökarna avminskar och den bevattnade ökar. Det är jättestor skillnad på skördepotentialen.

Intervjuare 1 [00:16:21]: Kan du säga ungefär hur stor skillnad det är?

Talare 3 [00:16:25]: Bevattningen fördubblar lökskörden.

Intervjuare 1 [00:16:27]: Så det har en stor betydelse för odlaren?

Talare 2 [00:16:29]: Rätt tidbevattning ska vi också komma ihåg. Bevattning i fel tidpunkt gör ingen nytta. Nyckeln är här egentligen. Vad vi har lärt oss egentligen bakvägen... 2018 var ju ett nyckelår. Ett torrår som var ett nyckelår och vi lärde oss hur bevattningen och när man ska vattna hur. Det är ju en process som vi lär oss hela tiden nu. När har vi mest nytta av vatten och i vilken skede?

Talare 4 [00:16:53]: Hellre för tidigt än för sent, alltid.

Talare 3 [00:16:59]: Bättre att vattna vid försommaren och så [?? 00:17:01].

Talare 4 [00:17:03]: Ja, än att spara.

Intervjuare 1 [00:17:04]: Jo. Ni har ju såklart hav här runt omkring men är det någon som vattnar med havsvatten nu? Äppelodlingar är det någon som använder havsvatten.

Talare 2 [00:17:15]: Vi ska ju komma ihåg att havsvatten, fast vi har ett ganska bräckt vatten här så det är ändå klor i det, alltså salt i vattnet.

Intervjuare 1 [00:17:22]: Natrium är det i den.

Talare 2 [00:17:27]: De flesta grönsaker, lök inklusive, är ganska känsliga för det, så vi kan inte det. Och de äppelodlarna som de använder, [?? 00:17:35] kräver ganska stor energi. Så det vatten som används till specialodling eller lök- och potatisodlingar på Åland är naturliga rännor, men de flesta har byggt dammar. Ni två har också gjort det. Det är grävda dammar. Det finns inget naturligt vatten här på det sättet, utan man måste gräva dammarna och arbeta för det. Det är också en kostnadsfråga för det första. Men det är också en nyckelfråga för överlevnad.

Intervjuare 1 [00:18:09]: Är det droppbevattning eller överbevattning?

Talare 3 [00:18:13]: Det är både kanonbevattning och rampbevattning. Vad gäller löken ska jag säga.

Intervjuare 1 [00:18:20]: Är det rampbevattning en stor del nu för tiden-

Talare 3 [00:18:26]: Nej, det är på gång. Det har väl gått ganska nytt ändå. Eller det har väl funnits lite, men lite har det väl ökat. Just på grund av vind och sol. Eller att kunna bli effektivare helt enkelt. Men det är ett krux med det där och det är ju att vi bor på Åland med ganska oregelbundna åkrar och holmar. Det kräver bra åkrar eller fyrkantiga åkrar för att kunna rampbevattna. För att det ska vara möjligt.

Talare 2 [00:19:00]: Arronderingen är ju utmaningen. Den här småskaligheten här. Det finns berg och elstolpar. När elstopparna grävs ner så är det utmaningen med rampbevattning. En rampbevattningsmaskin är ungefär dubbelt dyrare än en maskin med kanon.

Intervjuare 1 [00:19:18]: Ja.

Talare 2 [00:19:22]: Droppbevattning så är tekniken är inte riktigt där ännu för att få den att lyckas.

Intervjuare 1 [00:19:25]: Nej, just det.

Talare 2 [00:19:26]: Och även ojämna åkrar ger utmaningar för att droppbevattning ska fungera ordentligt så ska man ha jämna åkrar, jordart och rätt lutning. De åkrarna finns tyvärr inte här.

Intervjuare 1 [00:19:41]: Nej, just det. Hur är det med gödsling? Vad ska man tänka på när man gödslar lök?

Talare 3 [00:19:48]: Inte för mycket kväve.

Intervjuare 1 [00:19:49]: Just det, det är det viktigaste. Inte för mycket kväve. Vilka är de största odlingskostnaderna här på Åland?

Talare ? [00:20:01]: Sättlöken utsättning är ju helt klart största.

Talare 3 [00:20:05]: Men sen är det väl maskiner då. Och i vissa fall kanske marken då. Beroende på.

Talare 4 [00:20:13]: Exakt. Dränering och sånt måste ju...

Intervjuare 1 [00:20:21]: Ja, det är det säkert.

Talare 2 [00:20:24]: Dränering och bevattning är en grundförutsättning. Det måste bara vara i chic. Men det är ju en kostnad, men man kan inte se det som en kostnad, det är en förutsättning.

Intervjuare 1 [00:20:33]: Ja, så är det säkert. Hur är det med växtkyddet då? Ni sa att det är en stor arbetsuppgift under sommarsäsongen, så vilka är de största utmaningarna? Eller med lökodlingen och växtskyddet?

Talare 4 [00:20:47]: Det vi var inne på tidigare, fröna är billigare än vanlig lökodling men varför man inte har mer frölök, ja Dennis var inne på den här korta säsongen, men även ogrässtrategin. Det är mycket svårare. Och det är ju en utmaning vad gäller växtskyddet, ogräset, framförallt i frölöken.

Talare 3 [00:21:14]: Och sen är det väl det som kanske är en risk då, om man förbjuder mycket växtskyddsmedel. Så då blir det ju, det fördyrar ju produktionen och försvårar den ju avsevärt då. Det har väl inte hänt så mycket på den ogrässidan men på bladmögel börjar det ju bli ett litet problem.

Talare 4 [00:21:31]: Ja, jag ser det som en av de största utmaningarna i lökodlingen.

Intervjuare 1 [00:21:34]: Så är bladmögelsbekämpningen?

Talare 4 [00:21:36]: Ja, det försvinner preparat. Nu kom det ju nyligen ett som förbjuds igen till nästa år och det är nödlov. Vi vet inte om vi får dem. De kommer sent. Det finns inte att få tag på.

Talare 2 [00:21:54]: Utmaningen ligger att vi är ett område som inte odlas tillräckligt mycket lök i. Myndigheterna förstår sig inte. Växthusföretagarna tycker att marknaden är så liten och de är intresserade av det. Framförallt på bladmögelsidan, både på [?? 00:22:18], alltså lökbladmögel och även [?? 00:22:20], gråmögel och stenfylum. Det finns ingen förståelse hos myndigheterna. Framförallt våra kemi-myndigheter har blivit väldigt utmanande där.

Med att vi får en fuktigare och varmare säsong så får vi mer mögeltryck och mögelpreparanter försvinner och vi får inga [?? 00:22:39] och vi vet inte, vi har ingen koll på. Även när säsongen närmar sig som alla beslut på det är gjorda så vet vi inte vad vi ska göra nu. Så vi är faktiskt jätteilla ute. I fjol så tror jag knappt såg ett enda fält som inte skulle ha lökbladsmögel i fjol så det är en av de största utmaningarna som vi har hela tiden.

Intervjuare 1 [00:22:58]: Går det sådär odlingstekniskt nu att göra något? Det var tal om att det finns för lite bekämpningsmedel, men ur odlings...

Talare 2 [00:23:04]: Odlingstekniskt så... Vi har inga kurativa medel kvar, de har försvunnit för länge... Vi har bara skyddande medel. Det gör att IPM-odlingen blir jättesvårt. Vi får gå tillbaka till systemsprutning. Det är bara skyddande effekt. [?? 00:23:24] Vi kör med prognosmodeller och prognoser. Har du missat det och fått lagmögel in så är du körd. Det går inte att köra något mer. Det är den stora utmaningen. Vi är i samma situation som hela nordliga områden. Det är Sverige, Baltikum och Norge på sidan om fast de hamnar med lite också. Men det är ett litet område och det är viktiga grödor. Men ogenomtänkta beslut på myndighetsnivå kan påverka hela odlingen och slå ut det. Det är det som är den stora risken för tillfället. Politiska risker och oförstående myndigheter kan slå ut en hel grönsak. Så det är den största risken vi har i dagens läge på specialordningen.

Intervjuare 1 [00:24:16]: Just det. Sen var det tal om här lite tidigare också om växtföljden. Att ni har någon sorts växtföljd. Så kan ni lite berätta om hur den växtföljd ni har på lökodlingen och vad som är viktigt att tänka där.

Talare 3 [00:24:30]: Ja, ett år på fem. Det är nog absolut max om man kan odla lök. Tätare än det ska [?? 00:24:39]. Inte om man vill hålla på i lång sikt i alla fall.

Intervjuare 1 [00:24:42]: Och vad har ni där som mellangrödor?

Talare 4 [00:24:45]: Ja, det blir ju potatis då förstås.

Talare 3 [00:24:48]: Och spannmål i huvudsak, för min del.

Talare 4 [00:24:51]: Sen lite test har jag gjort. Honungsörter och lite sådana. Eller saneringsväxter också. Oljerättig. Och få in lite sånt i växtföljden också.

Intervjuare 1 [00:25:02]: Just det.

Talare 3 [00:25:04]: Och vi som har djur så är det ju förstås... ja industripotatisen, men sen är det ju förstås spannmål och fodersed, och så vall att växla med.

Intervjuare 1 [00:25:14]: Ja, just det.

Intervjuare 1 [00:25:17]: Bra. Jag vet att arbetskraften kanske inte är så jättestor på lökodlingar. Men nån sorts arbetskraft måste ni säkert ha. Kan ni berätta om det och varifrån er arbetskraft kommer?

Talare 4 [00:25:33]: Ja, och jag har... eller vi har, då, vad heter det, underskörden. Så då kommer det två stycken från Rumänien då. Det har varit samman i sex år.

Intervjuare 1 [00:25:47]: Just det, så det är säkert trevligt att det kommer samma från år till år.

Talare 4 [00:25:51]: Ja, det går riktigt bra faktiskt. Det är ju ett kvitto också på att de trivs och att det funkar jättebra.

Intervjuare 1 [00:25:58]: Men då kommer liksom bara under skörden?

Talare 4 [00:26:00]: Bara underskörden, två månader.

Talare 3 [00:26:05]: Nej, vi har nog egentligen bara åländingar faktiskt.

Intervjuare 1 [00:26:06]: Just det. Men är det så att de som hos dig nu jobbar med lök så jobbar de bara med lök eller jobbar de också när ni har mycket andra nu?

Talare 3 [00:26:15]: Nej, de gör ju annat också. Så det är på det viset.

Intervjuare 1 [00:26:21]: Är de året runt-anställda hos er eller är de...

Talare 3 [00:26:24]: Ja, vi har en år året runt-anställd egentligen. Sedan har vi sådana som kommer och hoppar in. På timbasis helt enkelt. De jobbar på faktura.

Intervjuare 1 [00:26:37]: Sedan har jag en fråga till Dennis. Hur tänker du nu på det här odlingsmässigt? Är det någonting man borde satsa här på Åland? Nu har det gjorts massor med saker, men vad är det nästa man borde satsa på?

Talare 2 [00:26:52]: Det finns två olika saker som är utmanande. Det är ju arronderingen. Jag brukar alltid skämta att det bästa sättet förbättra lönsamheten på Åland skulle vara att göra ett stort skifte. Ett ordentligt storskifte, få ordentliga åkrar. Det tror jag kanske inte vi kommer till. Det andra är ju att få åkrarnas... Både avvattning och bevattning, alltså dränering och bevattning. Det finns bevattning men det måste automatiseras och det måste bli lättare att sköta. Man måste kunna sova när man har bevattningen igång och kan inte göra så det... Automatisera bevattningen och se till att dräneringen är i skick.

Intervjuare 1 [00:27:30]: Och där finns det att göra ännu, på de [?? 00:27:33]?

Talare 2 [00:27:33]: Det finns det, men det kontinuerligt arbete och även marknads... Upprätthålla kalkning hela växtföljden. Att hålla i växtföljderna på ett bättre sätt. Det görs bra och det har förbättrats mycket men det är... Det finns alltid ett arbete på den sidan. Framförallt på dräneringssidan, för det gjordes mycket dräneringsarbete på 70- och 80-tal men det har glömts bort under 90-talet och nu kommer det tillbaka och nu måste de förnyas. Vi har torrare tider men vi får också blötare områden när vi har för mycket vatten. Det ena föder det andra.

Intervjuare 1 [00:28:17]: Har ni någondera något att tillägga till det här?

Talare 4 [00:28:22]: Ja, sydde väl ihop det ganska bra.

Intervjuare 1 [00:28:26]: Jo.

Talare 4 [00:28:27]: Man har lärt sig den praktiska vägen.

Intervjuare 1 [00:28:28]: Just det, och ni kan se det i praktiken också, att det är de här sakerna... Åkerhälsa är ju sådant som man nog pratar ganska mycket om nu. Bevattningen ser ni kanske som en del av den där åkerhälsan i alla fall på något sätt. Men sen är det ännu en sån där som du kanske lite har med odling att göra. Sen försäljningen också, det här med kvalitetssystem. Om jag har förstått rätt så har ÅTH någon sorts krav på kvalitetssystem på sina odlingar, men hur påverkar det er?

Talare 4 [00:28:57]: Ja, vi är ju IP-certifierade. Inte alla går där ännu, men det är väl det som är målet att det ska bli. IPC.

Talare 2 [00:29:10]: Men de har också IP-arbetsvillkor båda två.

Intervjuare 1 [00:29:14]: Men hur... ser du det som en fördel eller är det något som bara ger dig mera jobb?

Talare 3 [00:29:20]: Det spelar liksom ingen roll. Ska du sälja så måste du ha det.

Intervjuare 1 [00:29:27]: Men jag tänker, kan ni dra något nytta av det också?

Talare 3 [00:29:29]: Ja det är ju om andra [?? 00:29:31] vill göra det så får ju vi.

Intervjuare 1 [00:29:31]: Ja just det. Okej.



Talare 4 [00:29:34]: Ja men jag tyckte det var ganska tufft att gå in i, och vissa saker fortfarande kanske. Men sen är det ju saker i det där som man kanske har gjort som man tänker på nu som har blivit bättre också i det här dagliga arbetet. Men man önskar väl kanske att vi skulle få ut mer av det. Det ska stå i butiken att vi är certifierade.

Intervjuare 1 [00:29:57]: Ja, just det. Och det står inte nu idag.

Talare 4 [00:29:59]: Det är väl ingen som vet om det. Inte en konsument.

Intervjuare 1 [00:30:03]: Nej, så är det säkert.

Talare 3 [00:30:04]: Frågar du en konsument så tror jag inte att de vet vad det är.

Intervjuare 1 [00:30:08]: Nej, det är ju det andra säkert.

Talare 3 [00:30:10]: Varför skulle du vara certifierad? De tar det så självklart som att det finns säkerhetsbälten i en bil. Att det är lite sådana grejer. Så det kanske man skulle hoppas på ett mervärde att ha med sig. Att det skulle synas mer.

Talare 2 [00:30:29]: Det ska vi också komma ihåg att certifieringen sätter krav på både växtföljd, även på biologisk mångfald, skyddszoner som är mycket högre än myndighetskraven. Det blir ett dubbelt system. Du har en granskning från statligt håll, från miljö... men vi har ett högre krav från certifiering egentligen. Den normala granskningen som görs på gårdar som många andra kan vara rädda för så här blir man inte... Det behöver man inte fundera på för det är ett högre krav via IP-sidan. Och även på arbetsvillkor. Du vet att du har alla papper i skick enligt lagarna och lite över. Arbetsvillkor för de som jobbar. Det är faktiskt en... Det här är rätt gjort på alla håll, både socialt och även biologiskt.

Intervjuare 1 [00:31:17]: Berätta nu lite, ni blir säkert begränsade med jämna mellanrum, berätta lite hur ofta och hur går det till när det kommer en auditerare?

Talare 3 [00:31:31]: Varannat år är det ju alltid granskning och sen är det stickprovgranskningar också på, jag tror det är 5 procent. Och det är ju en hel dags genomgång med allt från odling just till de här arbetsvillkordelarna också. Alltså det är allt... vad gäller odling och hur vi hanterar lök och alltså med hygien och säkerhet också med alla traktorer och skydd till att folk vet när de står på [?? 00:32:06] maskinen, att vad de absolut inte får hända. Att det ska finnas föreskrifter för allting och det ska vara synligt och det ska vara rätt språk. Återkallelseplatser, var kan man samlas om det ska hända någonting, telefonnummer och allting ska vara...

Intervjuare 1 [00:32:24]: Ja, så det är en hel del jobb kommer det ändå med det där. Bra, men nu tänkte jag att vi går lite över till skörden sedan eller kanske lite mer åt det hållet. Jag skulle först fråga en sån här fråga... Hur stora skördevariationer ungefär har ni på [?? 00:32:45] mellan år eller mellan fält? Och vad beror de på, tror ni?

Talare 3 [00:32:55]: Men jag tycker att... för våran del så i och med att skörden i sig kostar så mycket. Det blir ju så när du [?? 00:33:05] långt på förhand, du vet att åkern är dränerad, du har bevattningen, att du har en ganska grund. Du räknar med att så här blir det ungefär. Och sen, ja men det ser man ju kanske lite på förhand om grödan är lite glest. Ja men nu blir den kanske inte riktigt... Nu blir den inte riktigt topp i år då. För våran del tycker jag inte att det kastar så hemskt mycket. Då är det nog större risk att det händer något i lagringen då nästan. Så att det på så vis att nettoskörden minskar mycket då.

Talare 4 [00:33:37]: Exakt. Kvaliteten är svårare.

Talare 3 [00:33:40]: Bruttoskörden brukar nog oftast vara ganska stabil. Det skulle jag ändå säga.

Talare 2 [00:33:46]: Nu ska vi komma ihåg att här har vi två odlare som tänker efter på förhand och vet och har koll på det, och då fungerar det som specialodling. Man måste tänka hela vägen runt och då har de i [?? 00:33:56] den sidan. För alla fungerar det inte så här men det är från helheten som gör att den som tänker efter så är kanske inte skördevariationen så jättestora egentligen.

Intervjuare 1 [00:34:09]: När du kör där löken, vad händer sedan... Du tar upp löken, men Erik, vad händer sedan?

Talare 3 [00:34:18]: All vår lök är centrallagrad, så den lagras på ÅTH. När vi skördar och tar upp den så körs den in till ÅTH, där torkar de den och lagrar in den.

Intervjuare 1 [00:34:31]: Och den körs omedelbart?

Talare 3 [00:34:33]: Ja, den körs från åkerkanten. Först har vi kört loss den och haft den att torka i två veckor, vi har en maskin för det, och sen tar vi upp den och kör den till ÅTH.

Talare 4 [00:34:48]: Och det är ju torkning på fält.

Intervjuare 1 [00:34:49]: Ja. Och hur är det hos er sedan, Jon då?

Talare 4 [00:34:50]: Det är samma system fram tills att den är i flak, men då har vi eget lager. Vi har lådlager.

Intervjuare 1 [00:35:01]: Ja, men berätta lite om torkningen hos er, efter åkern, hur går den till?

Talare 4 [00:35:09]: Först är det ett torkningsprogram som vi kör i cirka... beroende på hur [?? 00:35:17] löken är när vi tar in den och hur bra den har torkat på fält, mellan plus minus sex veckor dygnet runt fläktning. Och så automatik på luckor och temperaturer. Och så med värme inblandat med externa värmekällor.

Intervjuare 1 [00:35:37]: Ungefär vad för värme har ni där i lagret?

Talare 4 [00:35:41]: Det beror på. Lite jobbar vi med utomhustemperaturen för att det ska få en effektiv torkning. Så man kollar lite på väderprognosen. Men mellan 15 och 20 grader.

Intervjuare 1 [00:35:52]: Hur styr ni luftfuktigheten på något sätt?

Talare 4 [00:35:56]: I början ska det vara så lågt det bara går. Är det inte 68 procent som är idealiskt för lök..?

Talare 2 [00:36:06]: Det ska vara så lågt som möjligt men inte för lågt för då kan du få sprickor i skalet sen. Det ska vara torrt men så snabbt som möjligt. Den största risken att bruttoskörden har vi, men det är ju nettoskörden och det är ju här i löklagringen som vi har de största tapperna och riskerna. Och det är just det här med luftfuktighet och värme som vi styr lagersjukdomar och de blir mer och mer och det är ju också... När vi har ett mindre urval av växtkyddsmedel så kommer det sjukdomar som påverkar svinnet och det blir större risker och där i lagringen blir det en större del.

Talare 4 [00:36:50]: Det finns saker i lagringen vi kan jobba med aktivt och faktiskt få bättre netthåll och bättre utbyte sen.

Intervjuare 1 [00:37:01]: Och sen när du har torkat den där löken i plus minus runt sex veckor som du sa, så vad händer sedan efter det?

Talare 4 [00:37:07]: Sen går vi in i lagring, kallar vi det. Och då är det egentligen, först så tar vi sakta ner temperaturen till en måltemperatur. Och där håller vi den med kyla.

Intervjuare 1 [00:37:19]: Just det. Och är det något annat, då är det den där temperaturen som ska vara runt noll som är viktigt?

Talare 4 [00:37:26]: Håll koll på luftfuktigheten hela tiden, dagligen. Då kan man torka den igen om det behövs, om det finns partier med dåligt och som ligger och fuktar i lagret.

Intervjuare 1 [00:37:42]: Hur går den där själva försäljningen sen? Du har den i lager ända tills den... Far den via ÅTH sedan eller säljer ni direkt härifrån?

Talare 4 [00:37:50]: Allt åker via ÅTH och förpackas. Jag gör ingenting sådant hemma utan all förpackning sker på ÅTH. Även sorteringen.

Intervjuare 1 [00:37:58]: Hur länge har du den där löken i lager?

Talare 3 [00:38:03]: Fram till 15 juli kan det vara.

Intervjuare 1 [00:38:05]: Just det. Alltså nästan tills det kommer...

Talare 4 [00:38:09]: Det är ju idealet. Att det är slut samma dag det kommer ny lök.

Intervjuare 1 [00:38:13]: Just det. Det är bra det. Sen tänkte jag ändå lite fråga om det här priset på lök. Nu när ni säljer båda två till ÅTH, så är ni nöjd med priset ni får och vad är det som styr vad ni får för pris på er lök?

Talare 3 [00:38:30]: Till stor del är det väl vad de har för kontrakt med handeln, vart de stora volymerna går. Sen är det väl små, beroende på vad de får för industrilök och sådant.

Talare 4 [00:38:45]: Marknaden överlag?

Talare 3 [00:38:49]: Ja, det är hela Europa egentligen som påverkar priset.

Intervjuare 1 [00:38:55]: Just det. Men ni är någorlunda nöjda med det priset ni får. När vet ni vad ni får för ett pris? Vet ni på förhand eller i efterhand eller?

Talare 3 [00:39:03]: De har ju ett prognostiserat pris på hösten. Men du vet ju inte förrän det är färdigt riktigt.

Talare 4 [00:39:12]: Förrän allt är sålt.

Talare 3 [00:39:15]: Och det beror väl lite på vad utbytet för alla odlarna har, påverkar ju hanteringskostnaden för ÅTH så det påverkar ju priset. Så det finns mycket som gör det där. Men jag menar, priser de senaste fem åren har ju varit bra.

Talare 4 [00:39:36]: Ja.

Talare 3 [00:39:37]: Men det är klart att jag menar, har du ett år som det är ett pris och nästa år så får du två cent lägre så då kanske du är missnöjd. Fast egentligen så är det ju fortsatt bra.

Intervjuare 1 [00:39:46]: Just det.

Talare 3 [00:39:47]: Men man är ju inte mer än vad man är mänsklig.

Intervjuare 1 [00:39:49]: Jaja, så är det väl.

Talare 3 [00:39:50]: [?? 00:39:51] vill ju alltid ha mer.

Intervjuare 1 [00:39:52]: Ja, så är det säkert.

Talare 3 [00:39:53]: Ja, men jag menar, det betyder ju inte att du har fått ett dåligt pris, heller.

Intervjuare 1 [00:39:57]: Nej, nej. Hur ser ni nu på den här lökodlingens ekonomi över huvud taget? Vad är det som påverkar nu er ekonomi? Vi pratade ju lite om det tidigare. Sättrlökens pris, när ni sa att det är en stor sak. Finns det några andra stora saker som påverkar?

Talare 3 [00:40:18]: Skörden.

Talare 4 [00:40:19]: Skörden.

Intervjuare 1 [00:40:20]: Men ändå sa ni att ni har ganska jämn skörd hela tiden.

Talare 3 [00:40:25]: Ja, det är ju nettoskörd.

Intervjuare 1 [00:40:26]: Just det.

Talare 3 [00:40:29]: Det är ju den som måste... den ska ju vara hög.

Talare 4 [00:40:31]: Du var inne på att varje procent till hanteringskostnaden gör ganska mycket på sista raden. Om du säger att du vill 10 procent svinn, då ligger vi riktigt bra. När det blir 15 så blir det 20 och så kan det gå upp mot 25 och då händer det ganska mycket på sista raden.

Intervjuare 1 [00:40:51]: Sen tänker jag också att jag har förstått att ni samarbetar en hel del här, så kan ni lite berätta om hur samarbetet ni gör med andra odlare och om det fungerar bra heller lite om sådana saker?

Talare 3 [00:41:04]: Ja, för våran del då, i och med att vi har industripotatis, så där har vi ett skilt bolag där vi äger potatismaskinen eller skördemaskinen och sättaren. Vi är tre andra odlare med det och de odlar också lök. Så vi har ju maskinerna tillsammans helt enkelt. Så det är ju sådana grejer som tar ner kostnaden.

Intervjuare 1 [00:41:35]: Finns det några problem med att ha maskiner tillsammans?

Talare 3 [00:41:38]: Nej. Inga för oss. Jag menar det... Du får dela på kostnaderna. Du får hjälp när det går sönder. Det finns nog bara fördelar. Man kan bolla med varandra om man har några funderingar. Vi ser nog bara fördelar.

Intervjuare 1 [00:41:56]: Ja just det. Då är det med dig Jon?

Talare 4 [00:41:59]: Jag håller helt och hållet med. Om man ska försöka hitta någon utmaning med de här maskinsamarbeterna är ju att en väldigt hektisk höst med stora mängder nederbörd, så då är ju alla väldigt måna om att vi måste få upp grödorna, och då kan vi ju istället för att man tänker att jag vill börja, men man gör det tillsammans och tänker helheten, så då mår ju två som hjälps åt, så det blir ju också bättre. Men det är ju ganska intensiva perioder, både vår och höstperiod.

Intervjuare 1 [00:42:33]: Jo så är det säkert...

Talare 4 [00:42:34]: Så det är ju viktigt att det fungerar.

Intervjuare 1 [00:42:36]: Jo. Sen vill jag fråga om lönsamheten. Hur följer ni upp er lönsamhet och på vilket sätt? Finns det något som ni skulle behöva hjälp med? Hur får ni hjälp, utomstående hjälp att följa upp lönsamheten?

Talare 4 [00:42:49]: Ja, man följer väl upp den varje år med bokföring förstås och med kalkyler och lite Dennis delvis har jag hjälp. Och jag har även samarbetspartner som är väldigt intresserade och duktiga med sådant. Där är det ju ett samarbete och man bollar med varandra och diskuterar och följer upp och räknar framåt.

Intervjuare 1 [00:43:12]: Just det. Vad säger du Erik?

Talare 3 [00:43:16]: Ja, det är ju så. För oss själva så vi bokför ju själva allt det där och på så vis följer man ju upp intäkter och utgifter. Men sen är det ju frågan om när är det lönsamt? Det beror ju på vad man tycker själv när det är lönsamt. En del är nöjda om du får plus minus noll, och andra vill ha lite mer. Det är väl hur hungrig man är så att säga.

Talare 2 [00:43:43]: Här räknar vi ganska mycket, men det finns ju mycket att räkna kvar ändå. Alla har ju lite egna förutsättningar. Det ser man ju på [?? 00:43:53]. De stora ändringarna mellan lökodlare och odlare så är egentligen skörden och maskinkostnader som är de två stora som skiljer åt. De andra kostnaderna är ganska likvärdiga. Det är väldigt liten skillnad egentligen mellan... Mellan odlare och odlare, de andra kostnaderna. Det är maskinkostnaderna och skörden som är de två avgörande sakerna egentligen för lönsamhetens skull.



Intervjuare 1 [00:44:23]: Tack för den här intressanta diskussionen om lökodlingen här på Åland. Du har just lyssnat på en del av podcastserien Prata om trädgårdsodling och ekonomi. Det här avsnittet producerades i samarbete med Gårdsbrukets utvecklingsfond Makera.

[bandningen slutar]